

Wersja do wydruku

MOJE SPOTKANIE Z ZAMKIEM KORZKIEW

*ŚCIEŻKA EDUKACYJNA
DLA SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
KLAS IV - VI*

*HONOROWY PATRONAT
MAŁOPOLSKIEGO KURATORA OŚWIATY*

OPRACOWANIE: BEATA FLANK, BEATA SZAFRANIEC

SPIS TREŚCI

- ❖ *WSTĘP*
- ❖ *MAPA OKOLIC ZAMKU*
- ❖ *PLAN TERENU ZE STACJAMI*
- ❖ *CELE*
- ❖ *UWAGI ORGANIZACYJNE*
- ❖ *PUZZLE*
- ❖ *STACJA I- GDZIE TA KORZKIEW*
- ❖ *STACJA II- LOSY ZAMKU I WŁAŚCICIELE*
- ❖ *STACJA III-BUDOWLA OBRONNA*
- ❖ *STACJA IV- KORZKIEW JAK MALOWANA*
- ❖ *STACJA V – MIĘDZY NAMI RYCERZAMI*
- ❖ *STACJA VI – JAKIE TO DRZEWA*
- ❖ *STACJA VII- NAD RZEKĄ*
- ❖ *STACJA VIII - SKAŁY*
- ❖ *STACJA IX – TURNIEJ RYCERSKI*
- ❖ *ZAKOŃCZENIE*
- ❖ *BIBLIOGRAFIA*

Wstęp

Korzkiew to miejsce magiczne. Na przybywających tu czeka Historia i Natura. Świetność przywracana dawnej warowni rycerskiej leżącej na Szlaku Orlich Gniazd, uroda otaczającego ją parku czynią z Korzkwi wielce obiecujące miejsce do udanych zajęć edukacyjnych.

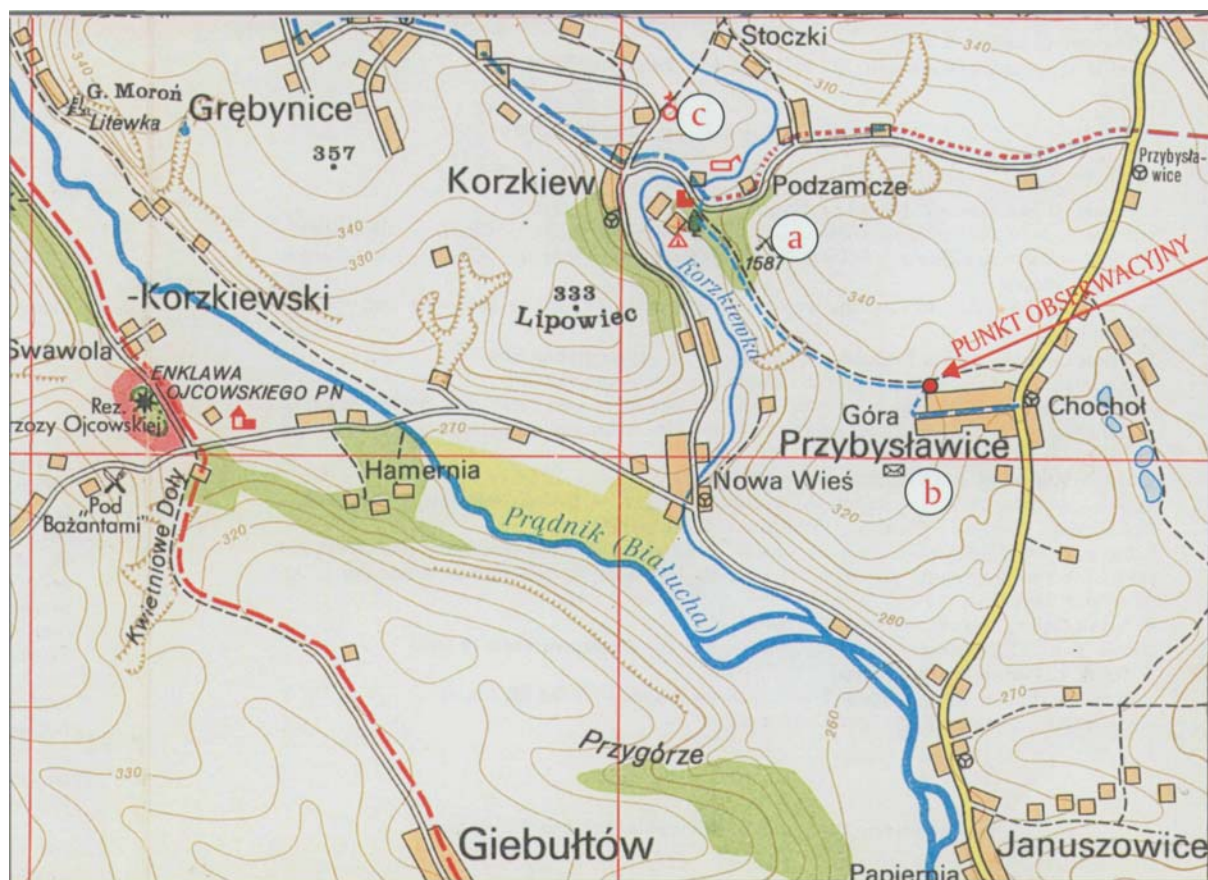
Doświadczysz niezwykłości zamku i jego okolic, przedstawiamy projekt ścieżki dydaktycznej, której uczestnicy, chłonąc przeszłość i teraźniejszość, poznają nieocenione dziedzictwo kultury materialnej i niematerialnej miejsca odległego o zaledwie 13 kilometrów od krakowskiego Rynku Głównego.

Przygotowując projekt, wzięto pod uwagę podstawę programową kształcenia ogólnego, z dostosowaniem do drugiego etapu edukacji szkolnej (klasy IV-VI).

Adresatami i uczestnikami 4-godzinnych zajęć są uczniowie starszych klas szkoły podstawowej (choć większości proponowanych zadań - po nieznacznych modyfikacjach - mogliby podjąć się też uczniowie klas młodszych). Zaplanowane zajęcia powinny wzbogacić wiedzę ucznia dzięki różnorodności doświadczeń i ciekawych wrażeń towarzyszących zabawie i nauce zarazem.

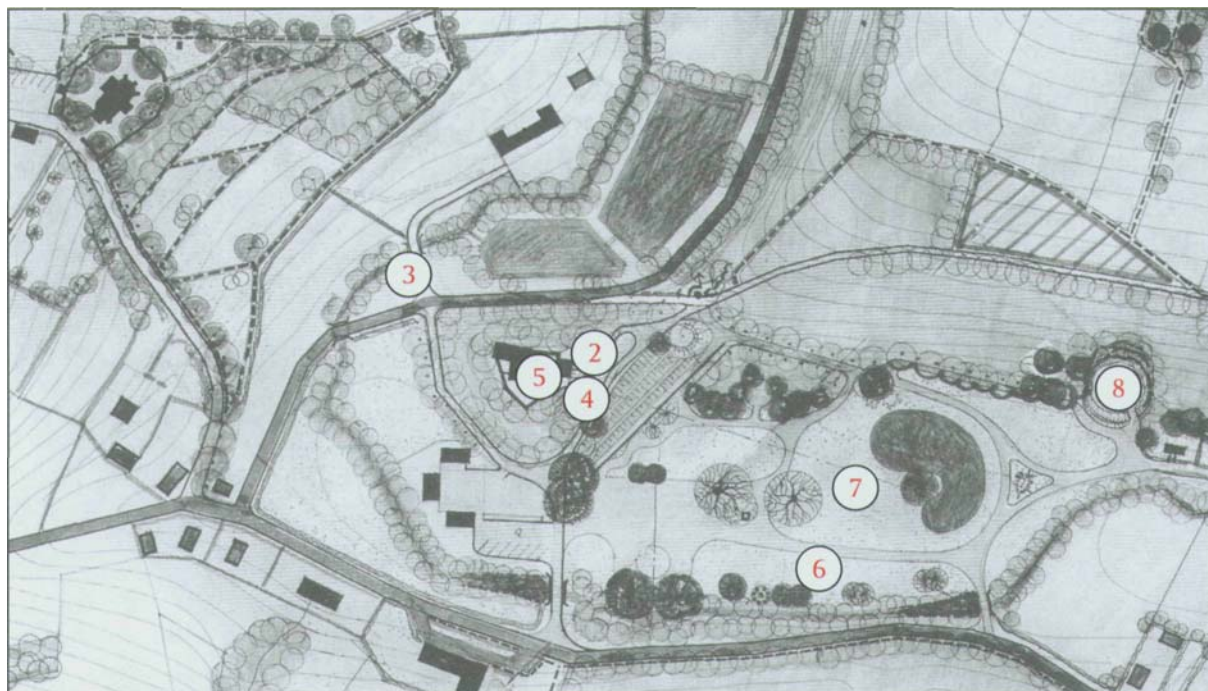
1- MAPA- KORZKIEW I OKOLICE

skala 1 : 2250

Legenda		
	Samotne skały	Granice Ojcowskiego Parku Narodowego
	Poziomice	Drogi drugorzędne
	Punkty wysokościowe	Drogi inne
	Rzeki i jeziora	Ścieżki
	Lasy	Przystanki PKS
	Łąki	Poczty
	Szlaki turystyczne	Schroniska młodzieżowe
	Restauracje i bary	Pola biwakowe

Plan terenu wokół zamku- ze stacjami

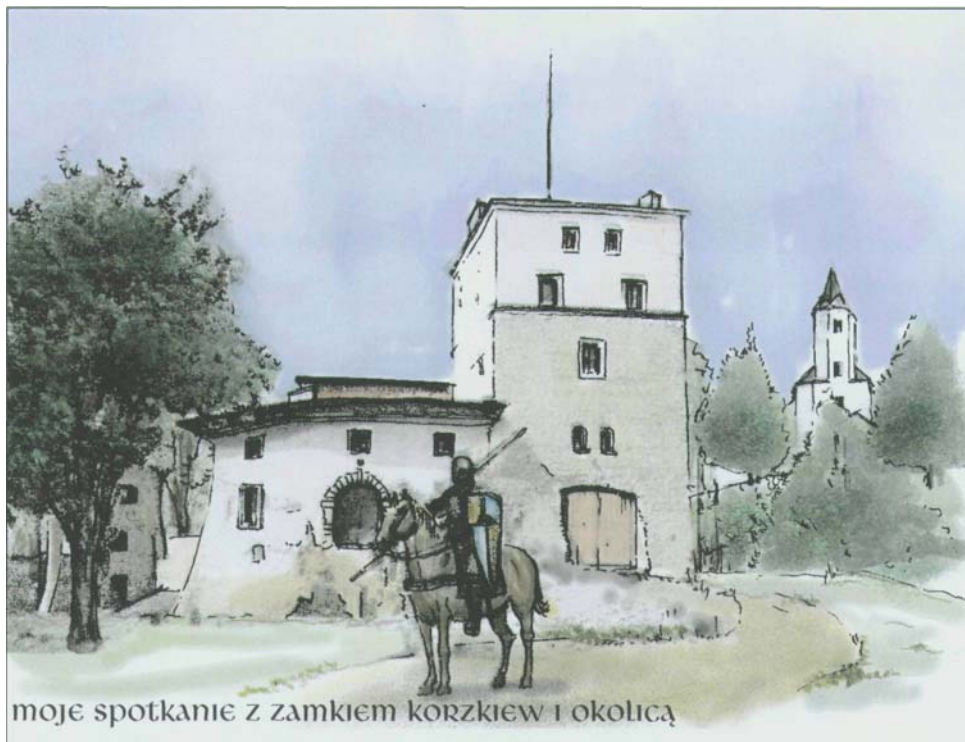
Plan terenu z zaznaczonymi punktami, w których uczestnicy zajęć wykonują zadania przewidziane w kolejnych etapach

LEGENDA

1. STACJA I - Gdzie ta Korzkiew?
 2. STACJA II - Losy zamku Korzkiew i jego właściciele
 3. STACJA III - Poznajemy budowlę obronną
 4. STACJA IV - Korzkiew jak malowana
 5. STACJA V - Między nami rycerzami (zamek)
 6. STACJA VI - Jakie to drzewa?
 7. STACJA IX - Turniej rycerski
 8. STACJA VIII – Skały
- STACJA VII – Nad rzeką (w dowolnym miejscu nad potokiem Korzkiewskim w pobliżu zamku, w parku)

ŚCIEŻKA MA NA CELU:

- poznanie zamku Korzkiew i jego okolicy,
- rozwijanie ciekawości poznawczej i aktywności intelektualnej uczniów,
-

budowanie wiedzy o historii i kulturze naszego regionu,

- propagowanie ruchu na świeżym powietrzu, czynnego wypoczynku połączonego z nauką,
- integrację międzyprzedmiotową,
- kształcenie umiejętności krytycznego myślenia, analizowania danych, wykorzystywania wiedzy w praktyce, samooceny i samokontroli,
- uczenie aktywności i współpracy w grupie.

Metody:

- podająca,
- problemowa,
- badawcza,
- ćwiczeniowa,
- burza mózgów,
- obserwacja,
- dyskusja,
- praca z mapą.

UWAGI ORGANIZACYJNE:

Uczestnicy wyprawy powinni zaopatrzyć się w praktyczne stroje sportowe i posiadać niezbędne materiały (blok rysunkowy, pastele olejne, teczki na materiały).

Uczniowie realizują zadania ścieżki dydaktycznej np. w 3-osobowych zespołach. Zespoły dobierane są losowo. Organizatorzy mogą przygotować znaczki identyfikacyjne przedstawiające herby (np. po trzy tego samego rodzaju). Niektóre z tych herbów uczestnicy zajęć będą mieli okazję zobaczyć, zwiedzając XVI-wieczny kościół w Korzkwi. Uczniowie losują znaczki i dobierają się w zespoły. Posiadacze takich samych herbów tworzą zespół.

Uczestnicy ścieżki dydaktycznej rozpoczynają swoją przygodę w miejscowości Przybysławice 1. Tu wysiadają z autobusu MPK linii 237 lub własnego autokaru, który już bez nich dojedzie na parking pod zamkiem w Korzkwi.

Po przejściu na drugą stronę szosy zwarta grupa idzie około 5 minut drogą oznakowaną niebieskim szlakiem turystycznym. Dociera na punkt widokowy (stacja nr 1). Następnie uczniowie wraz z opiekunem realizują zadania na kolejnych stacjach. Pamiątką ze spotkania z zamkiem Korzkiew są puzzle, które dzieci otrzymują we fragmentach po każdej stacji (patrz puzzle).

Herby znaczki identyfikacyjne

PUZZLE

Zdjęcie należy pociąć, tak, aby przy każdej stacji zespół uczniów otrzymywał kolejny fragment układanki. Po zakończeniu zajęć dzieci ułożą cały obrazek i pozostawią sobie na pamiątkę.

STACJA I

GDZIE TA KORZKIEW?

MENU STACJI 1:

- ❖ 1- Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela
- ❖ 1- Karta pracy dla ucznia
- ❖ 1- Karta pracy dla nauczyciela – z kluczem odpowiedzi
- ❖ 1- Mapa do zadania

(czas około 30 minut)

STACJA I

1- Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela

Materiały:

- kompas (jeden dla każdej grupy),
- karty pracy „Gdzie ta Korzkiew?”,
- klucz odpowiedzi dla nauczyciela,
- warząchew.

Wskazówki dla nauczyciela:

Nauczyciel zaprasza uczniów na niezwykle spotkanie z Przeszłością żyjącą w magicznym miejscu - Korzkwi. Zapowiada, że wkrótce zobaczą z bliska dawną warownię, poznają obyczaje rycerskie i związane z okolicą legendy, przemówi do nich Przyroda otaczająca zamek. Tłumaczy, że Korzkiew leży w otulinie Ojcowskiego Parku Narodowego, w Dolinie Prądnika, którego dopływem jest rzeka Korzkiewka. Bogata rzeźba terenu powstała w wyniku oddziaływania wód na skałę wapienną, która stanowi podłoże Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Wapień o charakterystycznej białawej barwie powstał około 150 mln lat temu ze szczątków roślin i zwierząt tu żyjących.

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy (patrz: uwagi organizacyjne), rozdaje grupom kompasy i karty pracy „Gdzie ta Korzkiew?”. Przypomina zasady posługiwania się kompasem, orientowania mapy. Wspólnie z uczniami prowadzi obserwację terenu, odnajdując punkty orientacyjne. Wyjaśnia pochodzenie nazwy Korzkiew - słowo korzkiew oznaczało dawniej dużą, drewnianą łyżkę, warząchew. Daje się zauważyć podobieństwo wzniesienia, na którym stoi zamek do łyżki z drewna; z trzech stron wypukłość łyżki opływa strumień, a przełęcz i droga nią prowadząca przypomina rączkę łyżki.

Po wykonaniu przez uczniów zadania nagradza wszystkich pierwszym fragmentem „Korzkiewskich puzzli”.

STACJA I

KARTA PRACY DLA UCZNIA

1- „Gdzie ta Korzkiew?”

- Przyjrzyj się otrzymanej mapie.
- Odczytaj legendę i skalę.
- Odnajdź punkty orientacyjne na mapie i w terenie (drogi, zamek, kościół, rzeka - lepiej widoczne w okresie, gdy drzewa nie mają liści).
- Zorientuj mapę. Wyznacz strony świata.
- Wykonaj poniższe zadania.

1. Wybierz poprawną odpowiedź:

Nasza droga prowadzi do zamku w Korzkwi. Na podstawie mapy określ, w jakim kierunku, względem miejsca, w którym stoimy, znajduje się zamek:

- a) południowo-wschodnim
- b) południowo-zachodnim
- c) północno-wschodnim
- d) północno-zachodnim.

2. Odczytaj z mapy, posługując się poziomiami i legendą, na jakiej wysokości się znajdujemy:

- a) 280mn.p.m.
- b) 320mn.p.m.
- c) 340mn.p.m.
- d) 300 m n.p.m.

3. Korzystając z legendy, nazwij miejsca oznaczone na mapie literami a, b, c.

- a).....
- b).....
- c).....

4. Wskaż naturalne elementy krajobrazu:

- a)
- b)
- c)

STACJA I

1- KARTA PRACY DLA NAUCZYCIELA

„Gdzie ta Korzkiew?”

(z kluczem odpowiedzi)

1. Wybierz poprawną odpowiedź:

Nasza droga prowadzi do zamku w Korzkwi. Na podstawie mapy określ, w jakim kierunku, względem miejsca, w którym stoimy, znajduje się zamek:

- a) południowo-wschodnim
- b) południowo-zachodnim
- c) północno-wschodnim
- d) północno-zachodnim.**

2. Odczytaj z mapy, posługując się poziomiami i legendą, na jakiej wysokości się znajdujemy:

- a) 280mn.p.m.
- b) 320mn.p.m.**
- c) 340mn.p.m.
- d) 300 m n.p.m.

3. Korzystając z legendy, nazwij miejsca oznaczone na mapie numerami a, b, c.

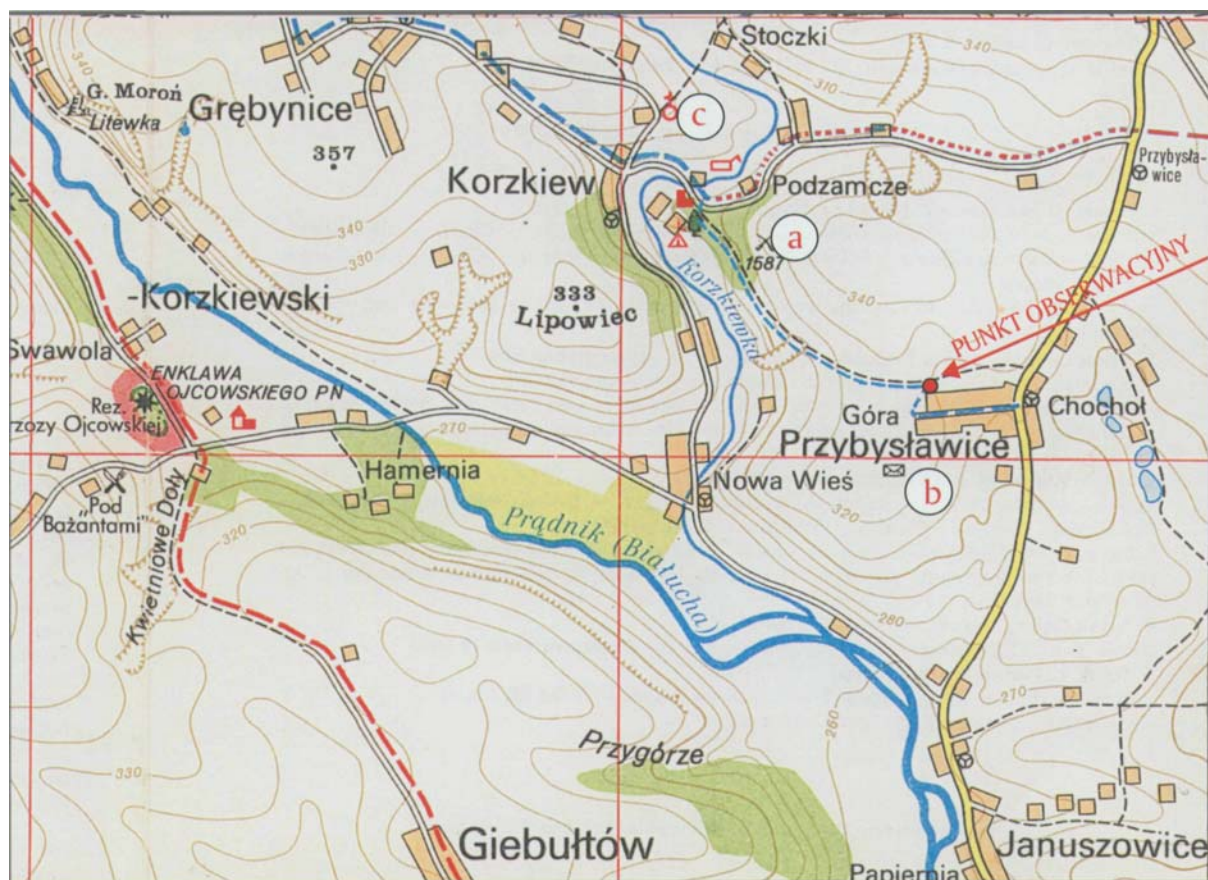
- a) pole bitwy z 1587**
- b) budynek poczty w Przybysławicach**
- c) kościół w Korzkwi**

4. Wskaż naturalne elementy krajobrazu np.

- a) wzgórza**
- b) rzeka**
- c) las**

1- MAPA- KORZKIEW I OKOLICE

skala 1 : 2250

Legenda		
Kościoły, kościoły zabytkowe	Samotne skały	Granice Ojcowskiego Parku Narodowego
Kaplice, kaplice zabytkowe	Punkty wysokościowe	Drogi drugorzędne
Zamki	Rzeki i jeziora	Drogi inne
Pola bitew	Lasy	Ścieżki
Rezerваты przyrody	Łąki	Przystanki PKS
Drzewa zabytkowe	Szlaki turystyczne	Poczty
Skały	Restauracje i bary	Schroniska młodzieżowe
		Pola biwakowe

STACJA II

ŁOSY ZAMKU KORZKIEW I JEGO WŁAŚCICIELE

MENU STACJI 2:

- ❖ 2- Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela
- ❖ 2- Karta pracy dla ucznia
- ❖ 2- Karta pracy dla nauczyciela – z kluczem odpowiedzi

(czas około 30 minut)

STACJA II

2-Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela

Losy zamku Korzkiew i jego właściciele

Materiały

- linka z naniesioną osią czasu od 1350 roku do dziś,
- kartki do losowania dla poszczególnych grup, z informacją o kolejnych właścicielach zamku i czasie zarządzania,
- klamery do zamocowania kartek na linie,
- karta pracy „Losy zamku Korzkiew i jego właściciele”,
- klucz odpowiedzi.

Wskazówki dla nauczyciela:

Po dotarciu do tablicy informacyjnej przed bramą zamku nauczyciel zapoznaje uczniów z historią obiektu. Następnie rozciąga między drzewami linkę z naniesioną osią czasu i poleca uczniom przytwierdzić do niej za pomocą klamer wylosowane kartki z kolejnymi właścicielami. Następnie rozdaje grupom karty pracy. Po wspólnym sprawdzeniu prawidłowości wypełnienia karty pracy nagradza uczniów drugim elementem „Korzkiewskich puzzli”.

DZIEJE ZAMKU KORZKIEW (z tablicy informacyjnej)

Okolo roku 1352 rycerz Jan Syrokomla, na litej skale wapiennej, rozpoczął budowę gotyckiej wieży mieszkalnej, będącej najstarszą częścią zamku Korzkiew. Obronny charakter zamku nie jest obecnie czytelny, ale wystarczy wyobrazić sobie trzęsawisko na miejscu niżej położonego parku, by zrozumieć wybór tej lokalizacji. W obwodzie obronnego muru umieszczone są dwie baszty-wschodnia i zachodnia, a także powstały w XVII w. budynek bramny z pięknym portalem i półkolistą archiwoltą. Zabudowania tworzą w całości trójkątny dziedziniec opadający w kierunku południowym. Jeszcze w XVI w. do piętrowego skrzydła gotyckiego dobudowano skrzydło renesansowe.

O ważności rodowej siedziby świadczył fakt, że potomkowie założyciela zamku zaczęli nazywać się Korzekwicz. Wnuk protoplasty Jana - Zaklika był wybitną postacią, piastował godność starosty sądeckiego, lubelskiego, a także godność podsejki ziemi krakowskiej. W bitwie pod Grunwaldem dowodził 47 chorągwią. Z bitwą grunwaldzką związany był jeszcze jeden Korzekwicki - Jakub z Korzkwi, biskup płocki, uczestnik soboru w Konstancji, pierwszy polski audytor Roty.

Na przestrzeni wieków zamek wielokrotnie zmieniał swoich właścicieli. W 1486 r. dobra korzkiewskie zostały odsprzedane Szczepanowi Świętopełkowi, a od jego syna Mikołaja w 1517 r. nabył je Piotr Krupek rajca krakowski. Syn Piotra Krupka zamek odsprzedał Mikołajowi Jaskierowi. Następnie zamek przeszedł w ręce rodziny Zborowskich. W 1572 r. zakupili go i dziedziczyli do 1652 r. Ługowscy. Z kolei przez blisko wiek dobra były w posiadaniu magnackiej rodziny Jordanów. To właśnie Michał Jordan gościł na polowaniu w Korzkwi króla Augusta III. W latach 1755-1775

dobrze należały do podskarbiego Teodora Wessla, a przez kolejne kilkadziesiąt lat do 1847 r. były w ręku Wodzickich, którzy sprzedali je Józefowi Sedlmajerowi, do którego należały do 1879 r. Do roku 1945 dobrami korzkiewskimi władali wspólnie: rodzina Giustinianich oraz Karol Guziński, a następnie Radecki, od którego w 1952 r. państwo przejęło cały majątek korzkiewski.

W 1997 r. ruiny zamku z parkiem nabyła firma Donimirski Pałac Pugetów z Krakowa. Firma zajmuje się remontem i adaptacją zabytków na cele hotelarskie. Środki na bieżący remont zamku czerpie z prowadzonych w Krakowie hoteli „Pugetów” i „Maltańskiego”, wynajmu prowadzonego w Pałacu Pugetów, a także parkingów na ul. Straszewskiego 15 i Starowiślnej 15.

Właściciele Korzkwi	
1352-1486	Rycerze herbu Syrokomla
1486-1517	Szczepan Świętopełk z Irządź i jego syn Mikołaj
1517-1545	Krupkowie i Jaskierowie
1545-1572 1572-1652	Zborowscy Ługowscy
1564-1675	Jordanowie
1755-1775	Teodor Wessel
1775-1847	Wodziccy
1847-1879	Józef Seldmayer
1879-1882	Bogumił Jeziemiński
1882-1890	Henryk Wieliczko
1890-1893	Paweł Bystry-Badeni
1897-1952	Maria Giustiniani, Karol Guziński i jego potomstwo
od 1952	Państwo Polskie
od 1985	Magdalena Piasecka-Ludwiń
od 1997	Jerzy Donimirski

Zadania dla uczniów:

Przedstawiciele grup losują kartki z informacją o poszczególnych właścicielach zamku. Uczniowie przyczepiają za pomocą klamerek wylosowane kartki w odpowiednich miejscach osi czasu. Następnie uzupełniają kartę pracy (patrz karta pracy).

STACJA II

2- KARTA PRACY DLA UCZNIA (PIERWSZA)

„Losy zamku Korzkiew i jego właściciele”

Pytania

1. Na przełomie jakich wieków właścicielami zamku byli rycerze herbu Syrokomla?
2. Kto zarządzał zamkiem na przełomie wieku XVIII i XIX?.....
3. Jak nazywa się obecny właściciel Korzkwi?.....
4. Napisz aktualną datę roczną cyframi rzymskimi.....

STACJA II

2- KARTA PRACY DLA UCZNIA (DRUGA)

„Losy zamku Korzkiew i jego właściciele”

Wykreślanka – Opiekuńcze duchy zamku

Pośród liter ukryte są imiona i nazwiska dawnych właścicieli zamku w Korzkwi. Imiona i nazwiska zapisane są bez przerwy pomiędzy wyrazami pionowo lub poziomo. Postaraj się je odnaleźć.

A B M E S T A N I S Ł A W Ł U G O W S K I
I A I T A I O A U T A I A U Y A R T A D A
M I K O Ł A J J A S K I E R S F O O K O Ł
E T O A C S B A S A B B S A F Q Ż I A E Ł
T E Ł C A Z Ć E T E Ś T E Ń I Z T U T B A
Ł J A N Z A K L I K O W S K I O K E F D S
M I J E S K A I Z A Y O A K S A I K L E T
I E J T C L I A T M E N H N O I F G B L I
C M O E S I T A M T E O D O R W E S S E L
H U R S I K A I A E A L E Z I A B I E O E
A E D O P A W E Ł B Y S T R Y B A D E N I
Ł H A B S K P I I I M B J E S A E H A O T
J D N P I O T R K R U P K A O I P B I R A
O E A W A R P O B P R I I D P W T S K A I
R N Z E S Z Y M O N Ł U G O W S K I T W E
D A A L A E E A B K A S A N S A T D P O R
A E A O L K O T O I B Y R A L O B S A D A
N E K E J W R Z Y D O N I O I R S U I Z E
I S T T I I A N T S I A L A W E M A Y I S
S W A O K C A P I A T S O S A A P L P C A
T K I M I K O Ł A J Z B O R O W S K I K S
S E I B A I B D U O L P A D G S R K T A T
A A Z A M I O A N I A A G A T I K A O C I
Ł E K W I E E L I A S Z W O D Z I C K I E

STACJA II

2- KARTA PRACY DLA NAUCZYCIELA

„Losy zamku Korzkiew i jego właściciele”

(KLUCZ ODPOWIEDZI)

1. Na przełomie jakich wieków właścicielami zamku byli rycerze herbu Syrokomla?

Odp. Na przełomie XIV/XV w.

2. Kto zarządzał zamkiem na przełomie wieku XVIII i XIX?

Odp. Wodziccy

3. Jak nazywa się obecny właściciel Korzkwi?

Odp. Jerzy Donimirski

4. Napisz aktualną datę roczną cyframi rzymskimi

Odp. MMV

STACJA II

2- KARTA PRACY DLA NAUCZYCIELA

„Losy zamku Korzkiew i jego właściciele

Odpowiedzi do wykreślani – Opiekunów duchy zamku

MSTANISŁAWŁUGOWSKI
I
MIKOŁAJJASKIER
O
Ł Z
JANZAKLIKOWSKI
M J K E
I J L L
C O I TEODORWESSEL
H R K O
A D PAWEŁBYSTRYBADENI
Ł A K O
J NP IOTRKRUPKA R
O R A
R SZYMONŁUGOWSKI W
D E O
A K D
N W Z
I I
C C
MIKOŁAJZBOROWSKI K
I A
ELIASZWODZICKI

STACJA III

POZNAJEMY BUDOWLĘ OBRONNĄ

MENU STACJI 3:

- ❖ 3 - Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela
- ❖ 3 - Karta pracy dla ucznia
- ❖ 3 - Karta pracy dla nauczyciela – z kluczem odpowiedzi

(czas około 30 minut)

STACJA III

3 – Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela

„Poznajemy budowlę obronną”

Materiały:

- papier przeznaczony do zapisywania wniosków,
- pisak,
- materiały dla nauczyciela „Cechy średniowiecznej budowli obronnej”,
- karta pracy „Poznajemy budowlę obronną”,
- klucz odpowiedzi

Wskazówki dla nauczyciela:

Grupa zwiedza zamek, a następnie schodzi do dolinki pomiędzy wzgórzem zamkowym i kościelnym. W okolicy mostku nad Korzkiewką- dogodnego punktu obserwacyjnego - prowadzący zajęcia inicjuje rozmowę na temat cech budowli obronnych. Wnioski zapisuje. Dokonuje podsumowania i w razie potrzeby uzupełnia zapis niezbędnymi informacjami. Rozdaje grupom karty pracy „Poznajemy budowlę obronną”. Wszyscy udają się na kościelne wzgórze. Oglądają XVII-wieczny kościół pod wezwaniem Narodzenia św. Jana Chrzciciela. Dokonują obserwacji, a następnie wracają pod zamek i przystępują do wypełnienia karty pracy. Po zakończeniu zadania nauczyciel wraz z uczniami sprawdza karty, zaleca skorygowanie ewentualnych błędów, rozdaje trzeci fragment „Korzkiewskich puzzli”.

MATERIAŁ DLA NAUCZYCIELA

„CECHY ŚREDNIOWIECZNEJ BUDOWLI OBRONNEJ”

- zbudowana w trudno dostępnym miejscu,
- otoczona murem,
- zabezpieczona fosą i mostem zwodzonym,
- posiada umocnioną bramę,
- nad nią wznosi się wieża lub baszta - punkt obserwacyjny dla warty,
- ma własną studnię, magazyn żywności i broni,
- posiada otwory i stanowiska strzelnicze (blanki, krenelaże),
- w podziemiach znajdują się korytarze - wyjście bezpieczeństwa.

W związku z trudnością stwierdzenia przez dzieci istnienia pewnych elementów obronnych zamku Korzkiew należy przekazać im informacje na ten temat:

1. W zamku znajdowała się studnia.
2. Z zamku można było wydostać się także podziemnym korytarzem.
3. Zamek dostępny był jedynie przez most zwodzony- dziś znajduje się tu brama wjazdowa.

Zadania dla uczniów:

Uczniowie biorą udział w burzy mózgów na temat cech budowli obronnych, zauważają ich charakterystyczne cechy, dyskutują, formułują wnioski, dokonują obserwacji, wypełniają kartę pracy.

STACJA III

3- KARTA PRACY DLA UCZNIA

„Poznajemy budowlę obronną”

1. Zaznacz krzyżykiem w odpowiednich okienkach, które z cech budowli obronnej posiada zamek Korzkiew, a którymi cechuje się obejrzany kościół (w dawnych wiekach też pełniący funkcję obronną).

budowla obronna

- zbudowana w trudno dostępnym miejscu
- otoczona murem
- zabezpieczona fosą i mostem zwodzonym
- posiada umocnioną bramę
- nad nią wznosi się wieża lub baszta - punkt obserwacyjny dla warty
- ma własną studnię, magazyn żywności i broni
- posiada otwory i stanowiska strzelnicze (blanki, krenelaże)
- w podziemiach znajdują się korytarze - wyjście bezpieczeństwa

zamek

kościół

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

2. Wyobraź sobie, że jesteś władcą zamku. Ułóż treść zaproszenia na Turniej Rycerski. Pamiętaj o umieszczeniu informacji o adresacie - osobie, do której piszesz - miejscu, dacie, godzinie oraz programie uroczystości. Koniecznie podpisz się (możesz wykorzystać znane Ci staropolskie imię).

3. Odnajdź na dziedzińcu zamkowym miejsca umieszczone na fotografii.

STACJA III

3- KARTA PRACY DLA NAUCZYCIELA

„Poznajemy budowlę obronną ”

(KLUCZ ODPOWIEDZI)

KLUCZ ODPOWIEDZI

budowla obronna

	zamek	kościół
• zbudowana w trudno dostępnym miejscu	☒	☒
• otoczona murem	☒	☒
• zabezpieczona fosą i mostem zwodzonym	☒	☐
• posiada umocnioną bramę	☒	☒
• nad nią wznosi się wieża lub baszta - punkt obserwacyjny dla warty	☒	☒
• ma własną studnię, magazyn żywności i broni	☒	☐
• posiada otwory i stanowiska strzelnicze (blanki, krenelaże)	☒	☒
• w podziemiach znajdują się korytarze - wyjście bezpieczeństwa	☒	☐

STACJA IV

4 – Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela

„KORZKIEW JAK MALOWANA - RYSUNEK W PLENERZE”

(czas około 30 minut)

Materiały:

- bloki,
- kredki
- pastele olejne (pałeczki pastelowe)

Wskazówki dla nauczyciela:

Nauczyciel proponuje uczniom wybranie dogodnego miejsca do wykonania swobodnej impresji (rysunku) na temat „Moje spotkanie z zamkiem". Po skończeniu prac nauczyciel i uczniowie dokonują ich prezentacji i oceny. Dzieło uznane za najciekawsze zostaje przekazane do Zamkowej Galerii Prac Dziecięcych, którą autorki projektu postulują utworzyć. Interesującym rozwiązaniem byłby coroczny wernisaż prac plastycznych organizowany w zamku. Zakończeniem etapu 4 jest wręczenie uczestnikom kolejnego elementu puzzli.

Zadania dla uczniów:

Uczniowie zainspirowani Korzkwią przystępują do malowania własnych wizji. Po skończeniu prac dokonują ich prezentacji i oceny.

STACJA V

„MIĘDZY NAMI RYCERZAMI”

MENU STACJI 5:

- ❖ 5 - Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela
- ❖ 5 - Karta pracy dla ucznia
- ❖ 5 - Karta pracy dla nauczyciela – z kluczem odpowiedzi

(czas około 30 minut)

STACJA V

5 – Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela

„MIĘDZY NAMI RYCERZAMI”

Materiały:

- tekst źródłowy „Honor rycerski”,
- rysunek przedstawiający strój i uzbrojenie rycerza,
- karta pracy „Między nami rycerzami”.

Wskazówki dla nauczyciela:

Na dziedzińcu zamku lub w udostępnionej sali nauczyciel rozdaje grupom tekst źródłowy, rysunek przedstawiający rycerza i karty pracy. Odczytuje głośno tekst, a po skończeniu pracy przez uczniów omawia kolejne zadania, wyjaśnia, koryguje błędy, nagradza wszystkich kolejnym fragmentem puzzli.

Zadania dla uczniów:

Uczniowie uważnie słuchają tekstu czytanego przez nauczyciela, oglądają ilustrację, a następnie wykonują zadania zamieszczone na karcie pracy.

Tekst źródłowy

Małgorzata Szyszko-Kondej „*Rycerski honor*”

- Do przodu! Prędszej! Śmiało! - Bolko nie mógł powstrzymać się od głośnego kibicowania.

Zresztą nikt nie zwracał na niego uwagi. Widzowie z zapartym tchem wpatrywali się w bohaterów turnieju. A było na co patrzeć! Po walkach drużyn rycerzy i potyczkach oddziałów pieszych, rozpoczęło się najbardziej oczekiwane widowisko.

Komenda herolda* i oto dwaj rycerze na koniach pędzą naprzeciw siebie. Każdy zakuty w ciężką zbroję, z kopią wymierzoną w pierś przeciwnika. Wiatr porywa tumany piasku unoszące się spod zwierzęcych kopyt. Słysząc krzyki tłumu. Po krótkiej chwili jeden z rycerzy spada z konia. Zwycięża znowu Maćko z Golubia.

- Ach, jak bardzo chciałbym być taki jak on! - wzdycha Bolko. - Odważny, silny, mężny, bystry...

-A może lepiej od razu jak Zawisza Czarny z Grabowa - przerywa ze śmiechem stojący obok Zbyszko.

- Być najślawniejszym rycerzem w Polsce, to dopiero coś!

- Co się tak gorączkujesz? - dziwi się Zbyszko. Masz 11 lat i ciesz się, że jesteś paziem. Jeździsz konno, rozmawiasz a damami. A w wolnych chwilach możesz wziąć do ręki drewniany mieczyk i ćwiczyć!

- Łatwo ci mówić! Masz 15 lat i jesteś giermkim - oburza się Bolko. - Uczysz się szermierki, strzelania z łuku, pływania czy gry w szachy. Towarzyszysz swemu rycerzowi przez cały dzień. A najbardziej zazdroszczę ci, że przygotowujesz się do turnieju.

-To akurat jest najmniej przyjemne!- wzdycha Zbyszko.-Czy wiesz, że muszę pomóc mu włożyć aż 18 części garderoby? W większości niewygodnej i ciężkiej. Na przykład kolczugę, wykonaną ze 100 połączonych ze sobą drucianych kółek. I jeszcze skórzany kaftan z płytami stalowymi, watowane getry na uda, metalowe ochraniacze na kolana, łydki i ramiona, hełm... Nie mam pojęcia, jak w tym stroju może się w ogóle poruszać. Wszystko waży około 80 kilogramów. A ile ważysz?

-Ja... chyba 40 kilogramów - Bolko odpowiada z ociąganiem. - Może nie jestem zbyt silny, ale nie jestem też strachliwy.

- Posłuchaj, rycerz sprawdza się nie tylko w turniejach, ale też jest wojownikiem, uczestniczy w wyprawach - tłumaczy Zbyszko.

-1 najważniejsze, wszędzie postępuje zgodnie z honorem rycerskim. -A co to takiego?

- Kieruje się honorowymi zasadami. Nie atakuje od tyłu. Gdy wytrąci miecz przeciwnikowi, pozwala mu go podnieść, gdy zwali go z konia, sam z konia zsiada. Wierzy w Boga, walczy o sprawiedliwość i pokój. Broni słabszych, nie zawiedzie w

potrzebie. Nigdy nie łamie złożonej obietnicy, a na jego słowie można polegać.

- Nie mogę doczekać się, kiedy skończę 21 lat i kasztelan* pasuje mnie na rycerza.

- Będę nim wcześniej od ciebie! - chwali się Zbyszko.

- Cóż, jesteś przecież starszy- przyznaje z rezygnacją Bolko. - Ale ja postępować z honorem rycerskim mogę już od dziś - zamyśla się. - Chcę, żeby wszyscy mówili, że można na mnie polegać jak na Zawiszy.

Słowniczek:

- herold - wywoływacz sprawdzający pochodzenie i herby uczestników turnieju
- kasztelan - urzędnik, który sprawował władzę nad zamkiem, zasiadał w radzie królewskiej

Źródło: H. Kitlińska-Pięta, Z. Orzechowska, M. Stępień
Z Ekoludkiem w szkole. Część 3, Wydawnictwo Edukacyjne „Żak”, Warszawa 2001, s. 90-91.

STACJA V

5 - KARTA PRACY DLA UCZNIA

„Między nami rycerzami”

1. Po przeczytaniu tekstu „Honor rycerski” uzupełnij tekst z lukami:

Zanim młodzieniec został pasowany na rycerza,
wcześniej był....., a następnie.....
Garderoba rycerska składała się aż z.....części
i ważyła nawet.....kilogramów.

2. Wypisz najważniejsze zasady honorowe, którymi kierował się rycerz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

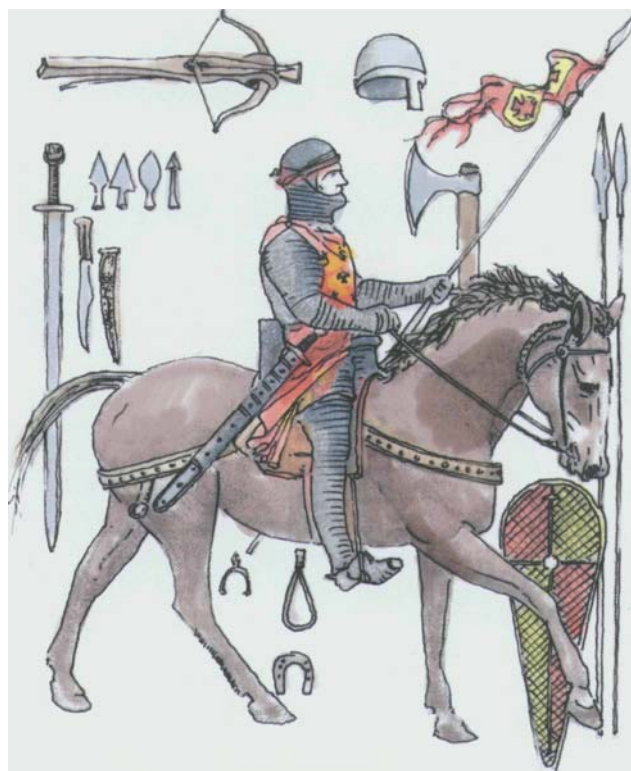
3. Połącz w pary wyrazy z obu kolumn, tworząc w ten sposób związki frazeologiczne:

dama	rękawicę
kruszyć	z tarczą
wyzwać	na rycerza
rzucić	kopię
wrócić	na pojedynek
pasowanie	serca

4. Obejrzyj rysunek przedstawiający strój i uzbrojenie rycerza i przy poszczególnych elementach wpisz odpowiednie numery odpowiadające podanym nazwom.

Rycerz

- 1 hełm
- 2 włócznie
- 3 topór wojenny
- 4 kolczuga
- 5 groty strzał
- 6 miecz
- 7 sztylet i skórzana pochwa
- 8 tarcza
- 9 strzemię
- 10 ostroga
- 11 podkowa
- 12 kusza

STACJA V

5-KARTA PRACY DLA NAUCZYCIELA

„MIĘDZY NAMI RYCERZAMI”

Klucz odpowiedzi

1. Po przeczytaniu tekstu „Honor rycerski” uzupełnij tekst z lukami:

Zanim młodzieniec został pasowany na rycerza, wcześniej był **paziem**, a następnie **giermkciem**. Garderoba rycerska składała się aż z **18 części** i ważyła nawet **80 kilogramów**.

2. Wypisz najważniejsze zasady honorowe, którymi kierował się rycerz.

- nie atakuje od tyłu,
- gdy wytrąci miecz przeciwnikowi, pozwala mu go podnieść,
- gdy zrzuci go z konia, sam z konia zsiada,
- wierzy w Boga,
- walczy o sprawiedliwość i pokój,
- broni słabszych,
- nie zawiedzie w potrzebie,
- nigdy nie łamie złożonej obietnicy,
- na jego słowie można polegać

3. Połącz w pary wyrazy z obu kolumn, tworząc w ten sposób związki frazeologiczne:

Dama-----serca
Kruszyć-----kopię
Wyzwać-----na pojedynek
Rzucić-----rękawicę
Wrócić-----z tarczą
Pasowanie-----na rycerza

STACJA VI

„JAKIE TO DRZEWA”

MENU STACJI 6:

- ❖ **6 - Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela**
- ❖ **6 - Karta pracy dla ucznia**
- ❖ **6 - Karta pracy dla nauczyciela – z kluczem odpowiedzi**

(czas około 30 minut)

STACJA VI

6 – Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela

„JAKIE TO DRZEWA ?”

Materiały:

- pakiet edukacyjny „Drzewa”,
- karta pracy „Jakie to drzewa?” z planem parku,
- klucz odpowiedzi dla nauczyciela,
- materiały do pogadanki „Fauna i flora Doliny Prądnika”.

Wskazówki dla nauczyciela:

Uczestnicy zajęć schodzą ze wzgórza zamkowego do parku. Nauczyciel przekazuje uczniom informacje na temat świata roślin i zwierząt charakterystycznych dla Doliny Prądnika. Informuje o porastającej niegdyś te tereny puszczy, której pozostałościami są nielicznie występujące okazy starodrzewia. Najcenniejsze z nich - pomniki przyrody - oznaczone są metalowymi tabliczkami. Następnie rozdaje poszczególnym grupom pakiety edukacyjne i karty pracy przewidziane w tym etapie. Pakiety zawierają strony poświęcone poszczególnym gatunkom drzew, zdjęcia, rysunki, opisy, ciekawostki. Powinny służyć pomocą przy wykonaniu zadania, a także stanowić materiał pomocniczy w dalszej edukacji szkolnej. Przed przystąpieniem do wykonywania zadań nauczyciel wyjaśnia zasady bezpiecznego poruszania się zespołów w terenie, wyznaczonymi alejkami w obrębie parku. Sam pozostaje w miejscu, które umożliwi mu czuwanie nad realizacją zadań. Poleca uczniom przyjrzeć się otrzymanemu planowi i zapoznać z zadaniami, które powinni wykonać. W razie potrzeby służy pomocą. Po wykonaniu zadania sprawdza jego poprawność, rozdaje uczniom kolejny element puzzli.

MATERIAŁY DO POGADANKI „FAUNA I FLORA”

Korzkiew leży w Dolinie Prądnika i w otulinie Ojcowskiego Parku Narodowego. Przed kilkuset laty na terenie puszczy porastającej Jurę Krakowsko-Częstochowską żyły tury, niedźwiedzie, wilki, rysie i bobry. Dziś możemy tu spotkać: kuny domowe, wiewiórki, łasice, orzesznice, myszy leśne, popielice, chomiki. Symbolem przyrody jurajskiej jest nietoperz. Czasem w trawie przemknie zaskroniec i jaszczurka, a nad brzegiem Korzkiewki natknąć się można na traszkę, ropuchę i kumaka. Najliczniejszą grupę zwierząt stanowią owady (około 5000 gatunków). Występują tu liczne gatunki ptaków: jastrząb, krogulec i myszółów, puszczyk i sowa uszata, bocian czarny, dzięcioł, drozd, kos, sikora, zięba, wilga, rudzik i wiele innych.

Zadania dla uczniów:

Uczniowie otrzymują kartę pracy i plan parku z zaznaczonymi na nim charakterystycznymi gatunkami drzew. Na podstawie otrzymanych materiałów i obserwacji uzupełniają legendę planu nazwami drzew.

PAKIET EDUKACYJNY „DRZEWA”

Lipa

Kwitnie na przełomie czerwca i lipca żółtawobiałymi, zebranymi w kwiatostany kwiatami, owocem jest mały (do 6 milimetrów) orzeszek. Na obszarze polskim rosną w stanie dzikim dwa gatunki: lipa drobnolistna i lipa szerokolistna. Drzewo osiąga wysokość 30-40 metrów.

- W prawnikach lipa uchodziła za najulubieńsze drzewo tajemniczych bóstw, uosabiających dobroć, łagodność, głęboki spokój i szczodrość.
- W dawnych czasach lipy sadzono koło domu, kiedy urodziło się dziecko - nie można było jednak nawet wykopać dołka pod drzewo, dopóki nie rozległ się pierwszy krzyk dziecka - dołek mógłby okazać się złowroźny.
- W słowiańskich zwyczajach lipa była drzewem trumiennym - wierzono, że właściwości magiczne „miłosiernego drzewa” zapewnią spokojny sen wieczny.
- Z lipowego drzewa najchętniej chłopcy wytwarzali kołyski dla niemowląt.
- Strawa jedzona lipową łyżką nie mogła nikomu zaszkodzić.
- Z lipy chętnie wykonywano skrzypki.
- Bardzo ceniony jest lipowy miód.
- Ołtarz Mariacki Włk Stwoszc wyrzeźbił w drzewie lipowym.
- Pod lipą odpoczywał przed bitwą pod Grunwaldem Władysław Jagiełło, a w cieniu lipy tworzył Jan Kochanowski.
- W medycynie ludowej wykorzystywano napary z kwiatów i liści lipowych.

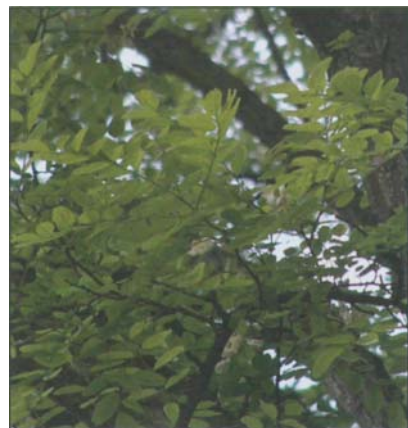

Akacja

Nazwa popularna, właściwa brzmi robinia biała, nazywana także grochodrzewem (z racji owoców). Przywieziona z Ameryki Północnej w 1600 r. przez Jana Robina, botanika i ogrodnika króla francuskiego Henryka IV.

Nie lubi silnych wiatrów, uwielbia słońce i światło.

- Charakterystyczne są białe, pachnące kwiaty i kolce na gałęziach.
- Jej wonne kwiaty przyciągają pszczoły, a miód akacjowy jest bardzo ceniony.
- Drzewo akacji jest kruche, gałęzie łamią się łatwo u nasady, wówczas drzewo „płacze” - z rany sączy się bezbarwna ciecz.
- Nie stosowana w budownictwie mimo pięknego drewna, podobno „w chałupie z kolczastego drzewa, kolczasto się żyje”.

Dąb

Należy do najstarszych drzew świata, obejmuje przeszło 200 gatunków.

- W wierzeniach wielu ludów został stworzony jako pierwsze drzewo na świecie, rozłożystą koroną wspierał niebo, na najwyższych konarach drzew gnieździli się bogowie, jego korzenie stanowiły filary piekieł. Pień tego mitycznego dębu był prawie niezniszczalny, unicestwić go mógł tylko ogień boży, czyli piorun.
- W biblijnym potopie wśród otmętów wód tylko dęby stały niewzruszone i w koronach dawały odpoczynek wszystkim nieszczęsnym stworzeniom.
- Od najdawniejszych czasów uważany był za drzewo święte z powodu rozmiarów i mocy przyciągania piorunów i dawania ognia.
- Uważany za króla lasu, drzew i wszystkich roślin.
- W Grecji dąb był drzewem Zeusa - największego boga, występuje w wielu mitach; z drewna dębów dodońskich Atena kazała Argosowi budować okręty, to twarde dęby zmiękły z rozczulenia nad losem rozpaczającego po śmierci żony Orfeusza.
- W starożytnym Rzymie dąb poświęcony był Jowiszowi, najwyższemu bogu nieba i piorunów, władcy bogów i ludzi. Dąb był drzewem płodności.
- W dziuplach wypalonych uderzeniem pioruna porzucano dzieci - we Włoszech do dziś o ludziach niewiadomego pochodzenia mówi się „urodzeni z dębu”.
- Słowianie utożsamiali dąb z bogiem błyskawic, ognia i nieba. Najpotężniejszy dąb w lesie był miejscem kultu.
- Dębom przypisywano działanie uzdrowicielskie, a nawet cudotwórcze. Liście dębowe, żołędzie, a nawet całe gałęzie odpowiednio przygotowane i przyprawione zaklęciami leczyły podobno „wrzody, kołtuny, kurzą ślepotę i drygawicę oczów”, potrafiły nawet wskrzesić wisielca. Dębu używano do zadawania uroków i wykrywania złodzieja: utarte na mąkę ususzone żołędzie dodane do jedzenia podejrzanemu powodowały burczenie w brzuchu, które było dowodem winy.
- Liście, żołędzie i gałęzie dębów używane były do wrózenia: przepowiadały pożary, urodzaje, macierzyństwo, zwiastowały śmierć.

Jesion

W Polsce pospolity jest jesion wyniosły - bardzo często dorasta do 40 metrów wysokości. Poznać go można po charakterystycznych liściach koloru przykurzonej zieleni.

- Występuje w mitach wielu starożytnych ludów, będąc albo samym bogiem, albo jego pełnomocnikiem, obdarzonym boskimi prawami i magiczną mocą, albo twórcywem, z którego bóg wykonuje, co tylko chce.
- U ludów północnych był jesion drzewem wiadomości dobrego i złego.
- W mitach greckich już na samym „dnie czasu” szumią jesiony, najpierw jako drzewa dostarczające rozkosznego chłodu, potem budulca na ołtarze, a w końcu tworzywa do stworzenia przez Zeusa rodzaju ludzkiego. Jesionowi ludzie, obdarzeni mową i sercem odznaczyli się wielką siłą, zdolnościami i zapalem do żeniaczki. Z jesionu wykonywane były mordercze dzidy, ale początkowo także strzały Amora.
- W mitologii słowiańskiej jesion odbierał taką samą cześć jak lipy, buki i cisy, przypisywano mu własności magiczne. Jesionowa trumna zapewniała wieczny spokój. Sen pod jesionem krzepił i zapewniał bezpieczeństwo przed węzami (sok z jesiona wspomagany zaklęciami był guślarskim środkiem na ukąszenia węża). Liście i kora leczyły „wzdęcia żywota, łamanie w kościach”. Liść jesionu włożony pod prześcieradło łagodził wszelkie nieporozumienia i dąsy zwaśnionej pary.
- Drewno jesionu jest twarde i elastyczne, cenione w stolarstwie meblowym. Liście i kora wchodzi w skład ziołowych mieszanek przeciwreumatycznych.
- Najpotężniejszy i najstarszy w Polsce jesion ma ponad 40 m wysokości i 5 m obwodu w pierśnicy (na wysokości klatki piersiowej dorosłego mężczyzny -ok. 1,5 metra).

Sosna

W Polsce występują w stanie dzikim 4 gatunki sosny: pospolita, limba, górska (kosodrzewina) i błotna.

- Chińczycy, kiedy poznali herbatę, 3000 lat przed naszą erą, pili ją z całym ceremoniałem pod sosną -na cześć dobrego ducha mieszkającego w tym drzewie.
- Ceremoniał ten przejęli Japończycy i jeszcze w XVI wieku samurajowie w Kioto urządzali pod sosnami uroczystość picia herbaty. Mógł w niej wziąć udział każdy, kto przyszedł ze swoim czajniczkiem, filiżanką i matą do siedzenia.
- Zarówno Słowianie jak i Indianie i japończycy stosowali popiół z igieł sosny jako lekarstwo na ból zębów (przykładane na dziąsła).

Brzoza

Bardzo polskie, symboliczne drzewo. W Polsce występuje w siedmiu gatunkach, są to brzozy: brodawkowata, omszona, niska, karłowata, ciemna, karpacka i ojcowska (odkryto ją w Hamerni u wylotu Doliny Ojcowskiej, tam też znajduje się jej rezerwat).

- Brzozy charakteryzują się wielką obfitością nasion. Jedna brzoza wytwarza ich tyle, że starczyłoby na obsianie wszystkich łądów kuli ziemskiej.
- Brzoza wrosła w polską kulturę, nasze wierzenia, zabobony.
- Jeszcze w XIX wieku uważano, że najlepszym sposobem na dreszcze jest pójście do lasu brzozowego i trzęsienie określoną liczbą drzew wspomaganie zaklęciem „Trzęś mnie jak ja ciebie, a potem przestań”.
- Aby pozbyć się wycieńczenia, należało wyjechać z chałupy na brzozowej miotle do rozstajnej drogi, na rozstaju rzucić miotłę za siebie i co tchu w piersi popędzić z powrotem, nie oglądając się za siebie i nie mówiąc ani słowa.
- Krzyże nagrobne liczne w lasach na grobach partyzantów, często wykonywano z brzozowego, nieobranego z kory drzewa.
- Brzozy sadzono przy grobach, na ich północnej stronie, tak żeby opłakiwały zmarłego, a nie zasłaniały mu słońca.
- Na wsiach polskich do dziś na Zielone Świątki zdoła się zagrody gałązkami brzozy i tatarakiem.
- Brzoza jest drzewem użytecznym dla człowieka: wywar z liści jest środkiem moczopędnym i przeciwwrobacznym dla ludzi i zwierząt.
- Kora ma zastosowanie w garbarstwie.
- Sok z brzozy przerabia się na wodę brzozową, „po której łysi obiecują sobie lwie grzywy, a która jedyne wzmacnia włosy i zapobiega ich wypadaniu.”
- Drewno z brzozy jest cenione w meblarstwie.

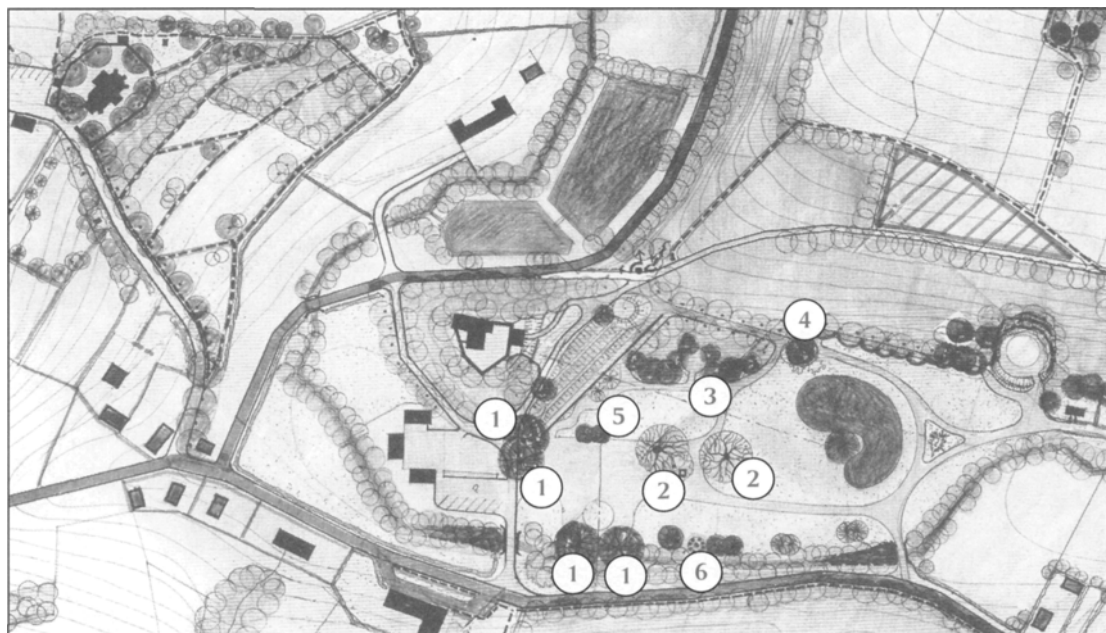
STACJA VI

6- KARTA PRACY DLA UCZNIA

„Jakie to drzewa ?”

KARTA PRACY

1. Przyjrzy się uważnie planowi parku.
Zorientuj go na podstawie charakterystycznych obiektów (zamek, potok Korzkiewka).
2. Odszukaj na terenie parku drzewa oznaczone na planie cyframi od 1 do 6. Korzystając z materiałów(które, otrzymasz od nauczyciela), rozpoznaj poszczególne gatunki drzew (sosna, jesion, klon, brzoza, lipa, akacja, dąb) i uzupełnij legendę, wpisując przy poszczególnych cyfrach odpowiednie nazwy drzew.
3. Zaznacz przez podkreślenie, które z drzew są pomnikami przyrody.

jakie to drzewa?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

STACJA VI

6-KARTA PRACY DLA NAUCZYCIELA

„Jakie to drzewa?”

KLUCZ ODPOWIEDZI

1. Jesiony (pomniki przyrody)
2. Lipy
3. Akacje
4. Dąb
5. Brzozy
6. Sosny

STACJA VII

„NAD RZEKĄ”

MENU: 7

- ❖ Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela
- ❖ Karta pracy dla ucznia

STACJA VII

„NAD RZEKĄ”

7-Materiały potrzebne do zadania i wskazówki dla nauczyciela

BADANIE RZEKI

Czas pracy: 20-30 minut.

Znajdź miejsce bezpieczne, w którym można zejść do rzeki. Weź ze sobą 2-3 chętnych uczniów, którzy będą dokonywać pomiarów. Reszta grupy obserwuje z mostu. Przypomnij im o bezpiecznym zachowaniu. Wyznacz osoby, które zmierzone wielkości odnotują w karcie pracy. Nie zapomnij zabrać potrzebnych do pomiarów narzędzi: zwijanego metra, kijka, termometru, przezroczystej plastikowej butelki. Wykonaj z uczniami następujące pomiary:

- 1. SZEROKOŚĆ RZEKI.** Poproś ucznia, by rozciągnął metr, przykładając go do drugiego brzegu potoku. Niech odczyta wynik, który uczniowie na mostku zapiszą w karcie pracy.
- 2. GŁĘBOKOŚĆ.** Poproś ucznia, by zanurzył koniec kija w wodzie, tak by dotykał dna. Poleć mu, aby trzymał kij pionowo. Następnie niech wyciągnie kij i zmierzy długość, do jakiej kij uległ zamoczeniu przykładając metr. Odczyt odnotujcie w karcie pracy.
- 3. TEMPERATURA WODY.** Poproś ucznia, by zanurzył koniec termometru w wodzie. Niech odczeka 30 sekund i odczyta temperaturę, nie wyciągając termometru z wody. Odnotujcie wynik.
- 4. DNO RZEKI.** Obserwując dno odczytajcie punkt 4 w karcie pracy i wykonajcie polecenie.
- 5. CZYSTOŚĆ WODY.** Poproś ucznia, by nabrał wody (nie mącąc jej i nie dotykając dna) do przezroczystej butelki. Na tym zakończcie prace przy korycie rzeki. Dołączcie do grupy i razem obserwując wodę oraz używając określeń z punktu 5 oceńcie stopień czystości wody.
- 6. ŚMIECI.** Przejdź z grupą wzdłuż wyznaczonego odcinka rzeki ok. 50 m i poproś, by odnotowywali w kartach pracy wszystkie napotkane śmieci, zarówno te, które znajdują się w wodzie, jak i na brzegu, w odległości nie większej niż 2 m od wody. Napotkane śmieci niech uczniowie odnotowują w specjalnej tabeli w punkcie 6 oznaczając kreską każdy śmieć. Przed przystąpieniem do pracy zapoznaj uczniów z tabelą. Na zakończenie podliczcie dane. Wyciągnijcie wnioski.

STACJA VII

„NAD RZEKĄ

7-Karta pracy dla ucznia

Czas pracy: 20-30 minut.

BADANIE RZEKI

Będziecie dokonywać pomiarów i robić badania w Korzkiewce.

Wysłuchajcie uważnie poleceń nauczyciela i uzupełnijcie kartę pracy,

UWAGA! Poniższe pomiary i badania wykonane zostały w korzkiewskim parku w okolicy mostka.

1. SZEROKOŚĆ RZEKI -.....

2. GŁĘBOKOŚĆ RZEKI -.....

3. TEMPERATURA WODY -.....

4. DNO RZEKI. Popatrzcie na dno rzeki. Z czego jest zbudowane?

Macie do wyboru wiele możliwości: muł, szlam, piasek, żwir, kamienie, lita skała, beton. Podkreślcie właściwe,

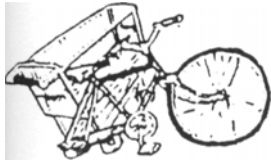
5. CZYSTOŚĆ WODY. Oceńcie pobraną przez kolegów wodę, korzystając z poniższych określeń. Podkreślcie wybrane.

Stopień czystości wody: krystalicznie czysta, trochę zanieczyszczona, mętna, bardzo zanieczyszczona.

6. ŚMIECI. Przejdźcie z nauczycielem odcinek 50 m wzdłuż brzegu rzeki, zanotuj w tabeli na następnej stronie stawiając pionowe kreski wszystkie napotkane śmieci (każda kreska to jeden napotkany śmieć), nie tylko w rzece, ale także na brzegu w odległości do 2 m od wody.

UWAGA! Nie zbieraj śmieci, mogą być wśród nich przedmioty, którymi możesz się skaleczyć.

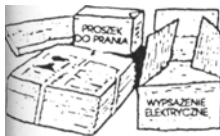
RODZAJE ŚMIECI

Rowery, wózki, itp.

.....

Puszki, butelki,
opakowania po chrupkach i słodyczach

Papier, karton,
przedmioty z drewna i styropianu

.....

Ubrania, buty, rękawiczki, itp.

Ropa, benzyna, olej, smary

Opakowania po aerozolach i puszki z farb, lakierów, itp.

.....

STACJA VIII

„SKAŁY I SKAMIENIAŁOŚCI”

MENU – 8

❖ MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA

❖ KARTA PRACY DLA UCZNIA

STACJA VIII

„SKAŁY I SKAMIENIAŁOŚCI”

8 - MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA

WSKAZÓWKI

Do wykonania zadania będziesz potrzebować nóż i ocet.
Rozdaj karty pracy. Dzieci wykonują zadanie „Rozpoznajemy skały”.
Przeczytaj głośno polecenie. Poproś uczniów, by pracując postępowali zgodnie z instrukcją zamieszczoną w karcie. Kontroluj pracę. Jeśli uczniowie zgodnie z tabelą wzorcową będą chcieli sprawdzić, czy skała da się zarysować nożem, zarysuj ją Ty. Nie dopuszczaj do niebezpiecznych zachowań. Uwaga! Do polecenia 3 potrzebny będzie ocet oraz kawałek piaskowca i granitu.. Jeśli nie masz zaufania do uczniów sama polej octem odłamki skalne. Po zakończeniu pracy sprawdź poprawność odpowiedzi. Na zakończenie wskazane byłoby pokazanie uczniom innych skał wymienionych w tabeli wzorcowej tj. granitu i piaskowca, aby pokazać różnice. Ciekawe może być dla uczniów polanie tych skał wodą, zaobserwują bowiem zupełnie inne zachowanie materiału w zetknięciu z kwasem. Czas na wykonanie zadania to 15 minut.

UZUPEŁNIONA KARTA PRACY - BADANIE SKAŁ

1. Rozpoznaj skałę z kamieniolożu, wykonując poniższe polecenia:
 - a) podnieś kawałek skały,
 - b) przyjrzyj się jej dokładnie, a zaobserwowane cechy wpisz w pustą tabelę,
 - c) porównaj cechy twojej skały z tabelą wzorcową i wpisz jej nazwę do uzupełnianej tabeli.

TABELA WZORCOWA

Nazwa skały	Skała lita, zwięzła, luźna	Składa się z jednego lub więcej minerałów	Barwa	Inne cechy np. ciężar, twardość, połysk
granit	lita	wiele minerałów	różne kolory minerałów	ciężki, twardy
wapień	lita	jeden rodzaj minerału	biała lub szara	daje się zarysować nożem
piasek	luźna	jeden rodzaj minerału	biała, żółta	drobne ziarna
piaskowiec	lita	jeden rodzaj minerału + lepiszcze	biała, brunatna, ceglasta, szara	szorstki w dotyku, rozkruszony daje ziarna piasku
glina	zwięzła	dwa minerały (piasek, ił)	żółta	po namoczeniu staje się plastyczna
żwir	luźna	wiele minerałów	różne kolory	grube zaokrąglone oprychy skał
ił	zwięzła	jeden minerał	żółty, szary, siny	po namoczeniu staje się plastyczny i gładki w dotyku

TABELA DO UZUPEŁNIENIA:

Skała lita, zwięzła, luźna	Składa się z jednego lub więcej minerałów	Barwa	Inne cechy np. ciężar, twardość, połysk, plastyczność	Nazwa skały
LITA	JEDEN RODZAJ MINERAŁU	BIAŁA, SZARA	NP. DAJE SIĘ ZARYSOWAĆ NOŻEM	WAPIEŃ

2. Napisz, do jakich celów wykorzystuje się tę skałę -
ODP. W BUDOWNICTWIE, JAKO BUDULEC (KAMIEŃ), NA WAPNO PALONE, GASZONE, DO MALOWANIA ŚCIAN, DO DEZYNFEKCJI, DO ZAPRAWY MURARSKIEJ, ITP.

3. Polej znaleziony kawałek skały oraz kamienie, które pokaże Ci nauczyciel octem. Opisz jak zachowują się te skały przy zetknięciu z kwasem

WAPIEŃ PIENI SIĘ, PONIEWAŻ ZACHODZI REAKCJA, W WYNIKU KTÓREJ WYDZIELA SIĘ MIN. DWUTLENEK WĘGLA; PIASKOWIEC I GRANIT NIE REAGUJĄ Z KWASEM.

4. Na terenie zewnętrznych murów zamku w Korzkwi znajdziemy liczne **jurajskie skamieniałości**, a także te najbardziej charakterystyczne – amonity. Dawni właściciele budując różne fortyfikacje na terenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej wykorzystywali jako budulec naturalnie tu zalegający wapień, między innymi z zachowanymi w nim skamieniałościami. Pokazując zdjęcie lub opisując amonit (wyglądem przypomina rogi baranie), można poprosić uczniów, aby odnaleźli amonity na murach zamkowych. Proszę uważać na wąski pas ziemi wokół murów, w niektórych miejscach jest niebezpiecznie, aby dzieci szły same. Pierwsze okazy można zobaczyć już na lewo od bramy głównej i wejścia do hotelu.

Krótkie pochodzenie amonitów – na terenie dzisiejszej Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej około 150 milionów lat temu, w erze mezozoicznej w okresie jury było ciepłe morze, w którym żyły różne organizmy, także zwierzęta zwane amonitami. Ich wapienne szkielety opadając na dno morza budowały pokłady dzisiejszego wapienia wraz z innymi organizmami. Na terenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej najczęściej można spotkać gąbki, a amonity należą do rzadszych okazów.

Skamieniałość to – znajdujący się w skale szczątek organizmu lub jego ślad. Jest to albo szkielet zewnętrzny czy wewnętrzny : skorupy, muszle, kości, łuski, zęby, albo odlew czy odcisk wewnętrznych komórek organizmu albo całego ciała np. roślin.

amonit

STACJA VIII

„SKAŁY I SKAMIENIAŁOŚCI”

8-KARTA PRACY DLA UCZNIA

Na wykonanie zadania masz 15 minut.

BADANIE SKAŁ

1. Rozpoznaj skałę z kamieniolożu, wykonując poniższe polecenia:

d) podnieś kawałek skały,

e) przyjrzyj się jej dokładnie, a zaobserwowane cechy wpisz w pustą tabelę,

f) porównaj cechy twojej skały z tabelą wzorcową i wpisz jej nazwę do uzupełnianej tabeli.

TABELA DO UZUPEŁNIENIA:

Skala lita, zwięzła, luźna	Składa się z jednego lub więcej minerałów	Barwa	Inne cechy np. ciężar, twardość, połysk, plastyczność	Nazwa skały

2. Napisz, do jakich celów wykorzystuje się tę skałę

.....

.....

.....

.....

.....

3. Polej znaleziony kawałek skały oraz kamienie, które pokaże Ci nauczyciel octem. Poniżej opisz jak zachowują się te skały przy zetknięciu z kwasem.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Jeśli znalazłeś okaz amonita, spróbuj napisać w paru zdaniach, dlaczego spotykamy go najczęściej w skałach wapiennych? Co to jest skamieniałość?

STACJA IX

TURNIEJ RYCERSKI

Propozycje zabaw i konkurencji turniejowych:

❖ konkurencja parami: **na koń! z konia!**

Rycerze i białogłowy dobierają się parami i stają w kole: jedna osoba z pary wewnątrz koła, druga za nią. Osoba w kole wewnętrznym jest koniem, a osoba w kole zewnętrznym jeźdźcem. Na hasło herolda „Na koń!” jeźdźcy wskakują na plecy swoim „koniom”, a na hasło „Z koni!” zeskakują i obiegają stojące konie zgodnie ze wskazówkami zegara, a po dobiegnięciu do kolegi z pary wskakują na plecy swojego „konia”. Zwycięża pierwsza para. Zabawę należy powtórzyć z zamianą ról.

❖ zabawa kształtująca spostrzegawczość: **pierścionek dla wybranki serca**

Herold nawleka pierścień na sznurek, którego końce wiąże węzłem. Rycerze i białogłowy stoją lub siedzą w kole trzymając sznurek rękami, przesuwają pierścionek po sznurku jeden do drugiego lub tylko udają przesuwanie. Rycerz stojący w środku szuka pierścienia dla swej wybranki, wskazując daną osobę. Jeśli znajdzie, to osoba, u której pierścień znalezione wchodzi na jego miejsce.

❖ zabawa kształtująca zmysł słuchu: **królewna w wieży**

W baśniach bywają królewny zamknięte w wieży, którym pozostaje tylko nasłuchiwanie czy nie zjawi się wybawca. Ale nasłuchuje również zła czarownica. Wybrana osoba staje się taką czarownicą i z zawiązanymi oczami siada na środku dużego koła, które tworzą siedzący rycerze i białogłowy. Herold wskazuje dowolną osobę, której zadaniem jest podejść do czarownicy i dotknąć jej ramienia. Czarownica słysząc szelesty wskazuje ręką stronę, z której one dobiegają. Jeśli wskaże na podchodzącego, ten zamieniany jest w głaz i siada z powrotem, a prowadzący wybiera inne osoby. Warunkiem przeprowadzenia zabawy jest cisza wśród braci rycerskiej.

- ❖ zabawa wzorowana na prawdziwej turniejowej konkurencji:
podnoszenie leżącej na ziemi chustki lub szala w galopie ręką lub ostrzem kopii

Ta zabawa była przejawem szacunku dla kobiet i polegała na podniesieniu chusty lub szala kopią lub włócznią w czasie galopu na koniu. Rycerz wręczał chustę damie swego serca. W naszej wersji rycerz musi podnieść tkaninę w ziemi za pomocą patyka w czasie przechodzenia przez zrobioną z pnia drzewa równoważnię (średnica ok. 20 cm). Wygrywa najszybszy, odpada z gry, kto spadnie z pnia lub podeprze się nogą.

Wieża w zamku w Korzkwi

ZAKOŃCZENIE ŚCIEŻKI

MENU:

- ❖ MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA
- ❖ KRZYŻÓWKA
- ❖ KLUCZ ODPOWIEDZI DO KRZYŻÓWKI
- ❖ KORZKIEW W LEGENDACH
- ❖ QUIZ
- ❖ BIBLIOGRAFIA

Fragment zamku w Korzkwi

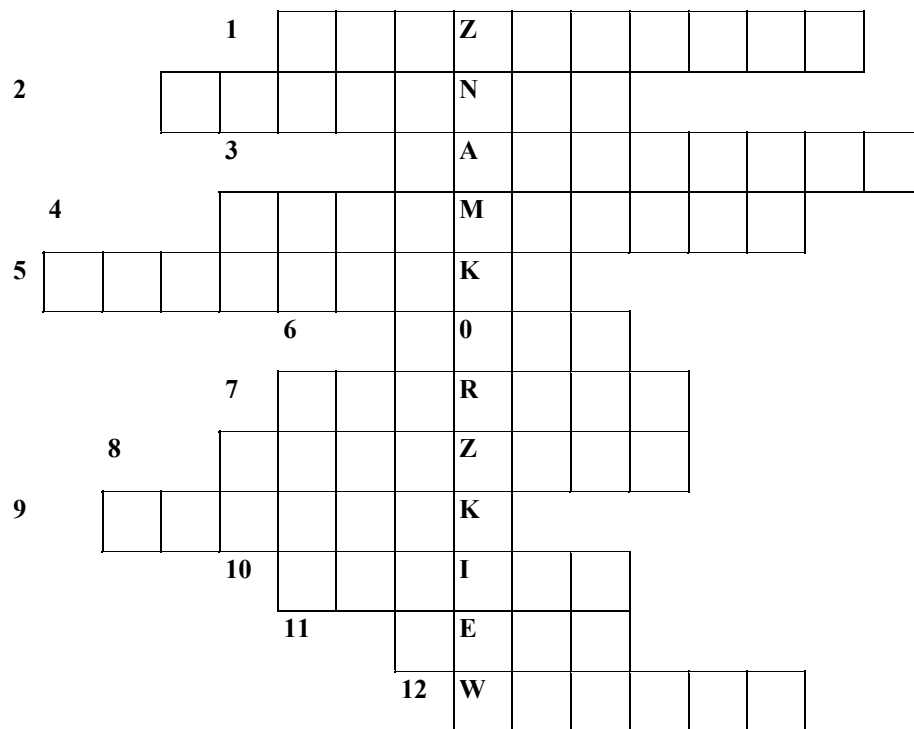
ZAKOŃCZENIE - Materiały dla nauczyciela

(czas około 30 minut)

Całość działań zaplanowanych w ścieżce edukacyjnej „Przygoda z Korzkwią” stanowi obszerną propozycję, z której prowadzący może dokonać wyboru, kierując się czasem przewidzianym na zajęcia, możliwościami grupy uczniów czy też pogodą. Miłym zakończeniem zajęć jest ognisko na terenie kamieniołomu lub w innym stosownym miejscu, gdzie prowadzący opowiada dzieciom wybrane legendy związane z poznaną okolicą. Uczniowie, którzy po skończeniu zadań wykonywanych w poszczególnych etapach otrzymywali fragmenty układanki, teraz mają okazję złożyć „Korzkiewskie puzzle”. Nauczyciel uroczyście ogłasza wyniki „Turnieju niemal średniowiecznego”. Podsumowaniem wszystkich obserwacji i wiadomości zdobywanych na poszczególnych etapach ścieżki jest krzyżówka, którą uczestnicy zajęć rozwiązują po powrocie do szkoły lub w ramach własnej pracy domowej. Mamy nadzieję, że nasza propozycja ścieżki edukacyjnej dostarczy uczestnikom wielu niezapomnianych wrażeń, będzie dobrą zabawą połączoną ze zdobywaniem wiadomości, pozwoli na zawsze zachować w pamięci niezwykle miejsce, jakim jest Korzkiew, sprawi, że dzieci będą tu chętnie wracać.

KRZYŻÓWKA

1. Nazwa rzeki, która opływa zamek w Korzkwi.
2. Zamek rycerski o charakterze obronnym, forteca.
3. Dawna nazwa drewnianej łyżki (stąd pochodzi nazwa Korzkiew).
4. Nazwisko obecnego właściciela Korzkwi.
5. Kolor szlaku, który prowadzi z Przybysławic do Korzkwi.
6. Głęboki rów, zwykle napełniony wodą, otaczający często zamki.
7. Młodzieniec pełniący funkcję przy rycerzu, przygotowujący się do stanu rycerskiego.
8. Koszula z żelaznych kółek zakładana przez rycerza.
9. Nazwa rzeki, której dopływem jest Korzkiewka.
10. Drzewo oznaczone jako pomnik przyrody w parku korzkiewskim.
11. Znak rodowy, będący oznaką przynależności do stanu szlacheckiego.
12. Skała osadowa charakterystyczna dla budowy geologicznej okolic Korzkwi.

KLUCZ ODPOWIEDZI DO KRZYŻÓWKI

1. KORZKIEWKA;
2. WAROWNIA;
3. WARZĄCHEW;
4. DONIMIRSKI;
5. NIEBIESKI;
6. FOSA;
7. GIERMEK;
8. KOLCZUGA;
9. PRĄDNIK;
10. JESION;
11. HERB;
12. WAPIEŃ

KORZKIEW W LEGENDACH

„Korzkiew w legendach, podaniach i opowieściach”

- Jedna z legend mówi o istnieniu w XV wieku rzemieennego mostu zawieszonego między górą zamkową i wzgórzem kościelnym. Most umożliwiał właścicielom Korzkwi przemieszczanie się z zamku do kościoła ponad głowami okolicznych chłopów. Z owego wiszącego mostu spadła ponoć i zginęła córka posiadaczy dóbr. Z łez jej matki miała powstać rzeczka, którą nazwano Korz-kiewką.
- Jeden z właścicieli został napadnięty w lesie przez rozjuszonego tura. Życie uratowała mu ponoć piękna córka kmiecia -Jadwiga, która zabiła zwierzę sporym kamieniem. Uratowany poślubił dzielną dziewczynę, a głąz do dziś można oglądać między Korzkwią a Grębnicami.
- Inny właściciel Korzkwi -Jakub Korzekwicki, będąc jeszcze ubogim plebanem, marzył o dalszej nauce i modlił się przed obrazem Matki Boskiej, która miała wysłuchać jego prośb. Pewnego razu znalazł bowiem na ołtarzu sakiewkę ze stu kopami groszy, które umożliwiły mu studia we Włoszech i zyskanie tytułu doktora prawa kościelnego.
- Istnieje też opowieść o kamiennej ławeczce w parku, na której o północy siaduje diabeł i dziko świecąc oczyma, stuka kopytami tak głośno, że słyhać ten stukot w całej wsi. Czasem koło ławki zostawia ślady kopyt.
- Inne podanie mówi, że gdyby wejść do pustego zamku punktualnie o północy i spojrzeć w okna kościoła, można doświadczyć niezwykłych przeżyć, bowiem w tym momencie zapalają się wszystkie światła w świątyni, a kościelne organy same zaczynają grać.

QUIZ

PYTANIA DO QUIZU Z NAGRODAMI (KLASY 4-6)

1. Co w języku staropolskim oznacza słowo „Korzkiew” ?
Odp. Łyżkę lub kielnię.
2. Co oznacza słowo otulina ?
Odp. Obrzeża.
3. Jakiej rzeki dopływem jest Korzkiewka ?
Odp. Lewy dopływ Prądnika.
4. Kto jest obecnie właścicielem zamku w Korzkwi ?
Odp. Jerzy Donimirski.
5. Z jakim rodem władającym niegdyś zamkiem spokrewniony jest obecny właściciel ?
Odp. Z rodem Wodzickich.
6. Co to jest pomnik przyrody ?
Odp. Twór przyrody, prawnie chroniony (drzewa, aleje, głązy itp.)
7. Jakie drzewa i krzewy rosnące w parku są pomnikami przyrody ? Odp.
Jesiony wyniosłe, lipa drobnolistna, derenie jadalne.
8. Kto w 1807 roku wzniósł w Korzkwi dwór ?
Odp. Eleonora Wodzicka.
9. Czego fundatorką była Eleonora Wodzicka ?
Odp. Parku angielskiego oraz dworu.
10. W którym wieku rozebrano dwór korzkiewski ?
Odp. XX wiek.
11. Kto planuje odbudowę dworu i parku ?
Odp. Obecny właściciel zamku Jerzy Donimirski.
12. Czym się charakteryzuje park angielski ?
Odp. Naśladuje naturę.
13. Co zawdzięczamy Stanisławowi Wodzickiemu ?
Odp. Planty krakowskie, winnice na stokach Wawelu, park w Korzkwi.
14. Jak dawniej brzmiała nazwa potoku Korzkiewka ?
Odp. Bieśnica.
15. Wymień jeden czynnik sprzyjający osadnictwu na terenie Korzkwi.
Odp. Wzgórze meandrowe otoczone z trzech stron wodą, dostęp do wody pitnej.
16. Co to są amonity ?
Odp. Grupa wymarłych głowonogów jurajskich i kredowych.
17. W jaki sposób powstały skały wapienne ?
Odp. Przez osady obumarłych organizmów morskich w okresie jury.
18. Jak nazywa się skała, którą oglądałeś w kamieniołomie ? Odp.
Wapień.

19. Do czego wykorzystuje się wapień ?

Odp. Produkcja wapna, budowa domów, ogrodzeń.

20. Wymień co najmniej dwa gatunki drzew rosnących na stokach wzgórza zamkowego ?

Odp. Klon zwyczajny, grab zwyczajny, jesion wyniosły, buk zwyczajny, lipa drobnolistna.

21. Podaj nazwę krzewów - pomników przyrody, rosnących nieopodal korzkiewskiego zamku.

Odp. Derenie jadalne.

22. Ile lat mają korzkiewskie krzewy - pomniki przyrody ?

Odp. 200 lat.

23. Jaki typ lasu porasta korzkiewskie wzgórze ?

Odp. Grąd.

24. Z którego wieku pochodzą najstarsze części zamku ?

Odp. Z XIV wieku.

25. Co było najstarszą częścią zamku w Korzkwi ?

Odp. Kamienna wieża mieszkalna.

26. Kto był pierwszym właścicielem zamku w Korzkwi ?

Odp. Jan z Syrokomli.

27. W którym wieku nastąpił upadek zamku w Korzkwi ?

Odp. W XIX wieku.

28. Z jakim wydarzeniem kojarzysz upadek zamku w Korzkwi ?

Odp. Właścicielka zamku Eleonora Wodzicka przeniosła się do nowo wybudowanego dworu w dolinie.

29. W co zamienił zamek jeden z ostatnich właścicieli Paweł Bystry Badeni ?

Odp. W spichlerz.

30. W jakim znanym wydarzeniu historycznym uczestniczył Zaklika Syrokomla?

Odp. W bitwie pod Grunwaldem oraz w bitwie pod Koronowem.

31. Jaką ważną funkcję pełnił Jakub Syrokomla ?

Odp. Był biskupem płockim.

32. Kto pokonał wojska arcyksięcia Maksymiliana Habsburga w bitwie pod Korzkwią w XVI wieku?

Odp. Jan Zamoyski.

33. Który król gościł w Korzkwi w XVIII wieku ?

Odp. August III Sas.

34. Jaki polski święty według legendy przechodził przez Korzkiew ?

Odp. Święty Wojciech.

35. Skąd wzięła się nazwa głazu Turkowiec ?

Odp. Według legendy Jadwiga Golanka, córka chłopca zabiła głazem tura, który zaatakował dziedzica Korzkwi.

36. Skąd wzięła się nazwa skały Łaskawiec ?

Nazwę nadali okoliczni chłopci z wdzięczności za uwolnienie ich od skąpego pana, który zmuszał ich do oddawania czwartej części plonów i spadł ze skały.

37. W którym wieku i kto znalazł skarb korzkiewski ?

Odp. Chłop w XVII wieku orząc pole.

38. Na co przetopiono złote monety znalezione w Korzkwi ?

Odp. Na puchar.

BIBLIOGRAFIA

Wykaz literatury:

1. Antoniewicz Marcei, *Zamki na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej*, Wydawnictwo Zumacher, Kielce 1998
 2. *Dziedzictwo kulturowe okolic Ojcowa*, red. Stanisław Kołodziejcki i Józef Partyka, Ojców 2003
 3. Kajzer Leszek, Kołodziejcki Stanisław, Salm Jan, *Leksykon zamków w Polsce*, Arkady, Warszawa 2001
 4. Mowszowicz Jakub, *Przewodnik do oznaczania drzew i krzewów krajowych i akli-matyzowanych*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1979
 5. Niewalda Waldemar, *Średniowieczny zamek w Korzkwi w świetle ostatnich badań architektoniczno-historycznych*, „Teki Krakowskie”, 11/1995
 6. Sypek Robert, *Zamki i obiekty warowne Jury Krakowsko-Częstochowskiej*, Agencja Wydawnicza CB Andrzej Zasieczny
 7. Szczaniecki Paweł, *Zamek w Korzkwi i jego właściciele*, Wydawnictwo Znak, Kraków 1998
 8. Szlezynger Piotr, *Zamek w Korzkwi - badania historyczne i ikonograficzne, projekty, etapy odbudowy*, w: „Ochrona Zabytków”, Nr 3/4 2003
 9. Szlezynger Piotr, *Zamek w Korzkwi i jego otoczenie*, Proksenia, Kraków 2005
 10. *Świat roślin, skat i minerałów*, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1982
 11. Wróblewski K., *Nad Prądnikiem. Przewodnik po Ojcowie i jego okolicy*, Warszawa 1997
 12. Ziółkowska Maria, *Gawędy o drzewach*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1988
- oraz strony internetowe: www.korzkiew.pl
13. Adamczyk Ewa, Łukasik Hanna, Prażuch Ewa, *Projekt konkursowy ścieżki dydaktycznej – Przygoda z Korzkwia*, Kraków 2005
 14. Baldy-Krzysztofek Agnieszka, Karłowicz Ewa, Haręźlak Dorota, *Projekt konkursowy ścieżki dydaktycznej- Moje spotkanie z zamkiem Korzkiew i jego okolicą*, Olkusz 2005
 15. Twardowska Agata, *Projekt konkursowy ścieżki dydaktycznej- Średniowieczny zamek*, Kraków 2005
 16. Krzyżanowska – Zimny Anna, *Projekt konkursowy ścieżki dydaktycznej- Moje spotkanie z zamkiem Korzkiew i jego okolicą*, Kraków 2005

Opracowanie ścieżki: Beata Szafraniec, Beata Flank.

